

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Управління ефективністю підприємства

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії
зі спеціальності 051 «Економіка»

2016 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою економіки підприємства та менеджменту, протокол № 11 від
19.04.2016

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Метою проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Управління ефективністю підприємства» є формування системи компетентностей щодо використання принципів, методів й інструментів комплексної оцінки ефективності розвитку підприємства.

У ході практичних занять здобувач набуває професійних компетентностей та практичних навичок роботи з вирішення прикладних задач професійної діяльності.

Відповідно до програми навчальної дисципліни «Управління ефективністю підприємства» на практичні заняття відводиться 22 год. навчального часу.

Практичні заняття з навчальної дисципліни «Управління ефективністю підприємства» проводяться у аудиторіях Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

При підготовці до конкретного практичного заняття в межах виконання відповідного завдання (табл. 2.1) здобувачі формують звіти, які відповідають зазначеним викладачем вимогам, та захищають їх під час аудиторного заняття перед викладачем і аудиторією одногрупників.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання для практичних занять, які передбачені навчальним планом і програмою навчальної дисципліни для засвоєння теоретичних знань і практичних навичок, наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Перелік тем та завдань для практичних занять

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
Змістовий модуль I. Теоретичні основи управління ефективністю розвитку підприємства						
1.	Тема 1. Сутність сучасної теорії фірми (підприємства)	Визначати структуру та межі підприємства згідно сучасної інтегральної теорії фірми	Завдання 1. Визначення найбільш результативних видів економічної діяльності, визначення суб'єкта оцінювання та підбір вихідних даних	2	ММП	Основна: [1; 3] Додаткова: [5; 7; 9; 16; 17; 18; 26]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
2.	Тема 2. Цілі та завдання управління ефективністю розвитку підприємства	Визначати зміст процесу управління ефективністю розвитку підприємства, обґрунтовувати його цілі та завдань	<ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняльна характеристика підходів до сутності фірми та джерел її розвитку 2. Завдання та види контрактів, теорія контрактів. 3. Межі обов'язків працівника, підрозділів та фірми згідно теорії границь. 4. Оптимізація структури та меж підприємства ґрунтуючись на теорії фірми. 5. Переваги та недоліки сучасних інтегральних теорій фірми. Практичне завдання. Розгляд стану розвитку підприємства, діагностика його ефективності та вибір напрямків усунення вузьких місць	2	ММП	Основна: [2-3] Додаткова: [9;12; 18]
3.	Тема 3. Концепції та моделі розвитку підприємства	Враховувати концепції і моделі життєвого циклу розвитку підприємства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність категорії «управління розвитком підприємства». 2. Головні чинники та наслідки суперечностей при розвитку підприємства. 3. Ефективність та ризикованість різних напрямів розвитку. 	1	ММП	Основна: [1; 2; 3] Додаткова: [13]
4.	Тема 4. Технологія	Застосовувати технологію	Практичне завдання.	1		Основна: [2-3]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
	управління ефективністю розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання	та механізм управління ефективністю розвитку підприємства в сучасних умовах	Формування та об'єктивізація цілей розвитку підприємства			Додаткова: [4;12;16]
Разом за змістовим модулем I				8		
Змістовий модуль II. Управління умовами ефективності розвитку підприємства						
5	Тема 5. Система умов ефективності розвитку підприємства	Здійснювати структурування умов ефективності розвитку підприємства	Практичні завдання: оцінювання складових наявного потенціалу з використанням різних методичних підходів; архітектоніка потенціалу розвитку підприємства; оцінювання функціональної погодженості вертикальних, горизонтальних і сферичних зв'язків.	2	ММП	Основна: [1; 2; 3] Додаткова: [6; 15; 23]
6	Тема 6. Наявний потенціал та результативність як умови ефективності розвитку підприємства	Обґрунтовувати та застосовувати методи оцінювання наявного потенціалу та результативності	Практичні завдання: оцінка трудового потенціалу як умови ефективності розвитку підприємства; оцінка техніко-технологічної бази як умови ефективності розвитку підприємства; оцінка складових економічності як умови ефективності розвитку підприємства; оцінювання результативності розвитку підприємств різних	2	ММП	Основна: [1; 2] Додаткова: [14; 19]

№ з/п	Назва теми	Компетентності, які забезпечуються	Програмні питання і завдання	Кількість годин	Необхідне ПЗ*	Література
			видів економічної діяльності.			
7	Тема 7. Функціональна організованість як умова ефективності розвитку підприємства	Визначати та оцінювати функціональну організованість як умову ефективності розвитку підприємства	Практичні завдання: оцінка своєчасності розвитку підприємства; розробка ментальної карти прийняття рішення відносно ефективності розвитку підприємства; оцінка фінансової, виробничої та організаційної стійкості розвитку підприємства; оцінювання мотивуючого потенційного балу актуалізації функцій персоналу підприємства.	2	ММП	Основна: [1; 2] Додаткова: [4; 14; 27]
8	Тема 8. Методичне забезпечення оцінювання умов ефективності розвитку підприємства	Здійснювати агрегування умов ефективності розвитку підприємства	Практичні завдання: оцінювання умов ефективності розвитку підприємства методом аналізу ієрархій	2	ММП	Основна: [2] Додаткова: [21; 22; 24; 25]
9	Тема 9. Інструменти управління ефективністю розвитку підприємства	Застосовувати різні інструменти управління ефективністю розвитку підприємства	Практичні завдання: Імітаційне моделювання умов ефективності розвитку підприємства з використанням програмного забезпечення Vensim PLE	2	ММП	Основна: [2; 3]. Додаткова: [13]
Разом за змістовим модулем II				10		
Разом за навчальною дисципліною				18		

*ПЗ – програмне забезпечення; ММП – мультимедійний проектор.

3. ТИПОВИЙ ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Завдання (діагностичне). Машинобудівне підприємство для прогнозування розвитку використовує прогнозування на рік (короткострокове) з використанням інституційних норм, що відповідає третій зоні «трикутника об'єктивізації». Таке прогнозування не дає можливості підприємству використовувати увесь свій потенціал. Рівень домагань і компетентності керівництва зростає, у зв'язку з цим воно прагне підвищувати ефективність розвитку підприємства. На підприємстві питаннями прогнозування та планування займається планово-виробничий відділ, відділ маркетингу, керівники відділів підприємства, їх склад відповідно до інструменту домінантності особистості наведений на рис. 1.

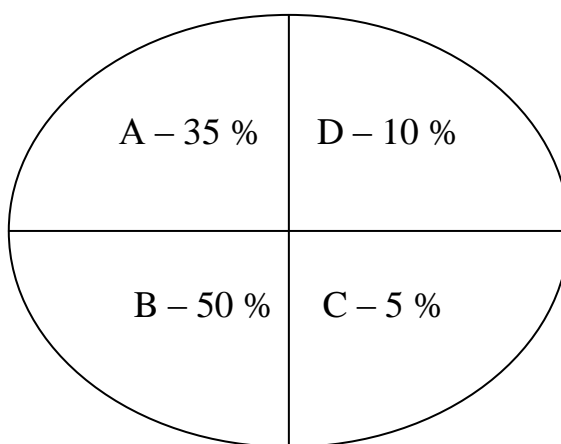

Рис. 1. Склад спеціалістів, що виконують функцію прогнозування на машинобудівному підприємстві

Можливими напрямками розвитку підприємства можуть бути: а) інерційний розвиток; б) використання понаднормової роботи в пікові періоди; в) формування мережі філіалів в Україні; г) формування мережі філіалів в Україні та Грузії, організація спільних підприємств. Матриця взаємозв'язку між напрямками розвитку підприємства та зонами «трикутника об'єктивізації» наведено у табл.

Таблиця

Експертні оцінки вірогідності взаємозв'язку між напрямками розвитку підприємства та зонами «трикутника об'єктивізації»

Зони «трикутника об'єктивізації» → Напрямки розвитку ↓	Вірогідність			
	1 зона формалізова ні методи	2 зона інтуїтивні методи	3 зона формальні процедури	4 зона неформальні процедури і експертні оцінки
а) інерційний розвиток	0,09	0,08	0,35	0,05
б) використання понаднормової роботи в пікові періоди	0,31	0,17	0,35	0,1
в) формування мережі філіалів в Україні	0,42	0,33	0,20	0,38
г) формування мережі	0,18	0,42	0,10	0,47

філіалів в Україні та організація спільних підприємств				
--	--	--	--	--

Рівень прибутку по кожному з напрямків розвитку та зростаючий рівень домагань керівництва підприємства (рис. 2):

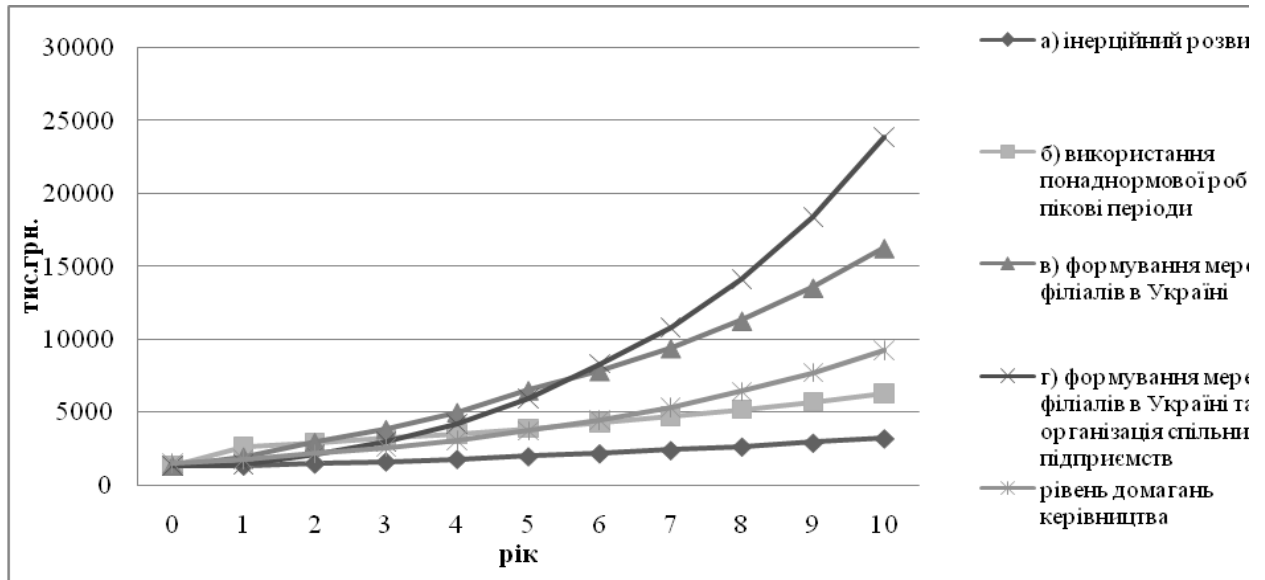

Рис. 2 Взаємозв'язок напрямків розвитку підприємства та рівня домагань керівництва

Завдання: Визначте метод об'єктивізації цілей розвитку підприємства.

4. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Виконання кожного завдання для практичних занять оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	

60 – 63	Е		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань до практичних занять у межах тем змістових модулів наведено в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Розподіл балів за завданнями та змістовними модулями

Завдання для практичних занять	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Сума балів
	ЗПЗ1	ЗПЗ2	ЗПЗ3	ЗПЗ4	ЗПЗ5	ЗПЗ6	ЗПЗ7	ЗПЗ8	ЗПЗ9	
Максимальна кількість балів	10	10	10	15	10	10	10	10	15	100

ЗПЗ – завдання для практичних занять за темою.

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності здобувача та іншої академічної документації.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна

1. Гонтарева И. В. Системная эффективность предприятия: сущность, факторы, структура / И. В. Гонтарева, Р. М. Нижегородцев. – Москва-Киров: ВСЭИ, 2012. – 152 с.

2. Гонтарева І. В. Оцінювання системної ефективності функціонування і розвитку промислових підприємств: монографія / І. В. Гонтарева. – Харків: ВД «ИНЖЕК», 2011. – 480 с.

3. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: монографія / В. С. Пономаренко, М. В. Афанасьєв, І. В. Гонтарева та інш.; за заг. ред. д.е.н., проф. Пономаренка В. С. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 187 с.

5.2. Додаткова

1. Афанасьев Н. В. Управление развитием предприятия: Монография / Н. В. Афанасьев, В. Д. Рогожин, В. И. Рудыка – Х. : Издательский дом «ИНЖЭК», 2003. – 184 с.

2. Афанасьев М. В. Тренінг формування компетенцій з економіки підприємства: навчальний посібник / М. В. Афанасьєв, І. В. Гонтарева, Д. О. Тищенко. – Харків : ВД «Інжек», 2010. – 328 с.
3. Гонтарева І. В. Управління проектами: підручник. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. – 384 с.
4. Забродский В. А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем / В. А. Забродский, Н. А. Кизим. – Х. : Бизнес Информ, 2000. – 72 с.
5. Клейнер Г. Б. Стратегия предприятия / Г. Б. Клейнер. – М. : «Дело» АИХ, 2008. – 568 с.
6. Коуз Р. Фирма, рынок и право: сб. статей / Р. Коуз; пер. с англ. Б. Пинскера; науч. ред. Р. Капелюшников. – М.: Новое издательство, 2007. – 224 с.
7. Назарова Г. В. Управління розвитком діяльності промислових підприємств: монографія / Г. В. Назарова, О. В. Іванісов, О. Ф. Доровської. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 240 с.
8. Орлов П. А. Обоснование цен на машины производственного назначения на основе учета их эффективности: научное издание / П. А. Орлов, Н. И. Алдохина. – Харьков : ХНЭУ, 2004. – 212 с.
9. Пономаренко В. С. Конкурентоспроможність у комплексному оцінюванні ефективності розвитку промислового підприємства / В. С. Пономаренко, І. В. Гонтарева // Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики: монографія / Під ред. д-ра екон. наук, проф. Пономаренка В. С., д-ра екон. наук, проф. Кизима М. О., д-ра екон. наук, проф. Іванов Ю. Б. – Х. : ФОП Павленко О. Г.; ВД «ІНЖЕК», 2011. – 352 с. – С. 295-216
10. Пономаренко В. С. Оцінка ефективності комплексу факторів актуалізації трудового потенціалу промислових підприємств / В. С. Пономаренко, І. В. Гонтарева // Інновації: проблеми науки та практики: монографія / Під ред. д-ра екон. наук, проф. Пономаренка В. С., д-ра екон. наук, проф. Кизима М. О., д-ра екон. наук, проф. Ястремської О. М. – Х. : ФОП Павленко О. Г.; ВД «ІНЖЕК», 2010. – 304 с. – С. 9-25
11. Пономаренко В. С. Проблеми підготовки компетентних економістів та менеджерів в Україні [Текст] : монографія / В. С. Пономаренко. – Х. : ІНЖЕК, 2012. – 327 с.
12. Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством / В. С. Пономаренко. – Харків : Основа, 1999. – 620 с.
13. Пономаренко В. С. Стратегічне управління розвитком підприємства: навч. посібник / В. С. Пономаренко, О. І. Пушкар, О. М. Тридід. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2002. – 640 с.
14. Пономаренко В. С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: монографія / В. С. Пономаренко, О. М. Тридід, М. О. Кизим. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2003. – 328 с.
15. Пономаренко В. С. Управління трудовим потенціалом: наукове видання / В.С. Пономаренко [та інш.]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2006. – 348 с.

16. Combining EVA with the Balanced Scorecard to improve strategic focus and alignment: 2GC Discussion Paper. – UK: 2GC Active Management, 2001. – P. 5–14.

17. de Haas M. Multilevel design of performance measurement systems: enhancing strategic dialogue throughout the organization / M. de Haas, A. Kleingeld // Management Accounting Research, 1999. – № 10. – P. 233–261.

18. Gontareva I. V. Determination of factors of enterprise system efficiency / I. V. Gontareva // Nauka i studia. – 2009. – NR 8(20). – С. 5–11.

19. Guler I. Throwing Good Money After Bad? Political and Influences on Sequential Decision Making in the Venture Capital Industry / I. Guler // Administrative Science Quarterly, 2007. – Vol. 52, № 2. – P. 248–285.

5.3. Ресурси Internet

1. Buzan T. The Mind Map Book: Unlock Your Creativity, Boost Your Memory, Change Your Life [Електронний ресурс] / Tony Buzan and Barry Buzan. – Режим доступу: http://www.amazon.co.uk/gp/product/1406647160?ie=UTF8&tag=thibuz-21&linkCode=as2&camp=1634&creative=19450&creativeASIN=1406647160#reader_1406647160

2. Горинов П. Е. Оценка эффективности управления: предмет, методы, инструменты (на примере лесопильно-деревообрабатывающего комбината ЛДК) [Електронний ресурс] / П. Е. Горинов // Сборник трудов Роль аналитика в управлении компанией. – М. : ИКФ Альт, 2002. – 28 июня. – Режим доступу: <http://www.aup.ru/books/m74/4.htm>

3. Господарський кодекс України (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України) // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

4. Державний комітет статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. ЛігаБізнесІнформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.liga.net/

6. Сервер Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua/

7. Українське право [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrpravo.com/